

Voorspelling van akkoorden van drie mogelijke coalities in 2017

door

Frans Stokman, Paul Lucardie, Jelle van der Knoop, Jelmer Draaijer¹

Datum waarop de gegevensverzameling is afgerond: 9 maart 2017

Datum voorspellingen coalitieakkoorden met *Decide*-software: 16 maart 2017

Datum huidige rapport: 23 maart 2017

¹ Wij danken de Afdeling Sociologie en *Decide* (dutch) bv voor hun financiële bijdragen in de ontwikkeling van een nieuwe distribueerbare versie van de software die eerder door Reinier van Oosten voor zijn plotselinge overlijden was ontwikkeld. Deze methodologie heeft zijn kracht bewezen in veel onderzoek naar politieke besluitvorming en in onderzoek naar uitkomsten van onderhandelingsprocessen binnen het bedrijfsleven. Zie www.stokman.org. Wij danken verder Kees Aarts voor zijn bijdrage bij de dataverzameling,

Samenvatting van de resultaten

Voor de vierde keer voorspellen de Afdeling Sociologie van de Rijksuniversiteit Groningen en het aan haar gelieerde onderzoeksbureau *Decide*² kort na de verkiezingen de inhoud van akkoorden van mogelijke coalities op basis van gesimuleerde onderhandelingen over de verwachte hoofdpunten van beleid. Getoetst aan de regeerakkoorden van de uiteindelijk gevormde coalities bleken deze voorspellingen bij de vorige drie verkiezingen ongeveer 80 procent van de uitkomsten goed te voorspellen.

In dit rapport onderzoeken wij drie coalitieakkoorden op de 11 belangrijkste beslispunten, namelijk: **'Rechts'**, bestaande uit VVD, CDA, CU en D66, **'Links'**, bestaande uit SP, GL, PvdA, D66, CU en CDA en **'Breed'**, bestaande uit VVD, CDA, D66 en Groen Links. De verwachte uitkomsten van de drie coalitieakkoorden staan in de tabel op pagina 5.

De inhoud van de akkoorden

Het akkoord van Links verschilt fundamenteel van de andere twee akkoorden inzake het beleid rond de AOW-leeftijd, Werk en zekerheid, Marktwerking in de zorg en Nivelleringseffecten van de inkomenspolitiek.

Het verschil tussen de coalitieakkoorden van Rechts en Breed is veel kleiner. De grootste verschillen betreffen de beslispunten Marktwerking in de zorg en Vreemdelingenbeleid. In alle drie akkoorden verwachten wij daarentegen een ongeveer dezelfde verhoging van de onderwijsuitgaven. Op dat punt krijgt D66 haar zin.

Voor de omvang van de vermindering van de gaswinning en de milieubelasting zal het beleid van Breed meer lijken op dat van Links dan op dat van Rechts.

Winnaars en verliezers in de coalities

Voor elk besispunt kunnen we niet alleen een voorspelling maken van de verwachte uitkomst, maar ook nagaan hoe ver die verwachte uitkomst aflight van het partijstandpunt van elke aan de coalitie deelnemende partij. Een grote afstand is voor een partij erger bij beslispunten waar deze partij een groter belang aan hecht dan bij beslispunten die zij minder zwaar weegt. Daarom wegen wij de afstanden met het belang dat die partij hecht aan de verschillende beslispunten. Wanneer we dat over alle beslispunten bij elkaar optellen, krijgen wij een indicatie in welke mate de concessies over en weer evenredig over de partijen verdeeld zijn.

Uit deze analyses kunnen wij het volgende concluderen:

1. De Rechtse coalitie leidt tot een ongeveer gelijke verdeling van verliezen over de drie grote partijen daarin, maar weet de Christen Unie minder van haar beleid daarin te realiseren dan de andere partijen. Dit is een direct gevolg van de geringe omvang van de Christen Unie ten opzichte van de andere drie partijen.

² *Decide* is een dochter van de *dutch* group

2. Ook in de Linkse coalitie zijn de nutsverliezen mooi gelijkelijk verdeeld over de partijen. Het meest weet de Partij van de Arbeid nog binnen te halen als gevolg van haar middenpositie tussen enerzijds de andere linkse partijen en anderzijds de overige drie partijen.
3. Bij de coalitie Breed weet Groen Links minder binnen te halen dan de drie andere partijen, staande voor een fundamenteel ander beleid dan de andere drie partijen op een aantal beslispunten.
4. D66 en CDA zijn noodzakelijke partners in alle drie coalities. Voor beide partijen geldt dat coalitie Rechts substantieel aantrekkelijker is dan Links en Breed. Het zal niet verbazen dat Groen Links een beter onderhandelingsresultaat krijgt in Links dan in Breed en dus Links zal prefereren. Voor de VVD geldt dat juist voor Rechts boven Breed.

Concluderend kunnen we dan ook stellen dat in de coalitie Rechts zowel de VVD, CDA als D66 meer van hun beleidsprioriteiten kunnen realiseren dan in Breed. Daar staat tegenover dat zo'n coalitie erg kwetsbaar is door de nipte meerderheid van 76 zetels in de Tweede Kamer. Een coalitie met Groen Links heeft daarmee vergeleken een stabielere meerderheid in de Kamer dan Rechts. Omdat de VVD de grootste partij is zullen deze coalities eerst door de politiek worden onderzocht voordat Links zal worden onderzocht. Mislukt die laatste ook, dan is een minderheidskabinet de laatste redding.

Zoals we hierboven hebben gezien, zijn D66 en het CDA noodzakelijke coalitiepartners in alle drie coalities Rechts, Links en Breed. Daarnaast hebben wij laten zien dat zij hun beleid het beste kunnen realiseren in de coalitie Rechts. Blijft de vraag welke beslispunten zij vooral binnen halen in die coalitie en of dat andere beslispunten zijn dan in de coalities Links en Breed.

Beide partijen weten één besispunt **in alle drie coalities** naar zich toe te trekken. Voor D66 is dat het besispunt extra onderwijsuitgaven, hetgeen in alle drie coalities leidt tot een groot nutsverlies voor het CDA. Voor het CDA is dat het besispunt extra defensie-uitgaven, hetgeen D66 een groter nutsverlies oplevert, maar minder groot dan het nutsverlies van de het CDA voor de extra onderwijsuitgaven.

Zeer opvallend is verder dat het CDA **in Rechts** 8 van de 11 beslispunten naar zich toe weet te trekken. De uitzonderingen zijn AOW-leeftijd, Marktwerking zorg en verhoging onderwijsuitgaven. Voor D66 is dat het geval voor 7 van de 11 beslispunten. De uitzonderingen zijn AOW-leeftijd, Europa, extra defensie-uitgaven en nivellerings-effecten inkomensbeleid.

In **Links** en **Breed** weten beide partijen aanzienlijk minder beslispunten binnen te halen. D66 weet in beide coalities maar drie beslispunten binnen te halen, het CDA drie in Breed en slechts twee in Links. Details zijn te vinden in de bijlage.

Aanpak en overzicht van verwachte coalitieakkoorden

Voor de vierde keer voorspellen de Afdeling Sociologie van de Rijksuniversiteit Groningen en het aan haar gelieerde onderzoeksbureau *Decide*³ kort na de verkiezingen de inhoud van akkoorden van mogelijke coalities op basis van gesimuleerde onderhandelingen over de verwachte hoofdpunten van beleid. Getoetst aan de regeerakkoorden van de uiteindelijk gevormde coalities bleken deze voorspellingen bij de vorige drie verkiezingen ongeveer 80 procent van de uitkomsten goed te voorspellen.

De voorspellingen zijn telkens gebaseerd op gegevens uit de partijprogramma's en media interventies van partijen, waarbij de inpassing in onze methodiek gebeurt via interviews met een of meer experts. Zo verkrijgen wij inschattingen van standpunten van partijen op een beperkt aantal hoofdpunten van beleid en van het belang dat deze partijen eraan hechten om in een coalitie dat beleidstandpunt daadwerkelijk 'binnen te halen'.

Deze inschattingen worden steeds vóór de verkiezingen verkregen en na de verkiezingen aangevuld met de verkiezingsuitslag. Wij gaan er namelijk vanuit dat de mate waarin partijen hun standpunten op beleidspunten in een coalitie kunnen realiseren ook afhangt van hun relatieve omvang ten opzichte van de andere coalitiepartijen.

De kiezer heeft op 15 maart een keuze gemaakt die een werkbare meerderheidscoalitie moeilijk maakt. Er is sprake van een grote versnippering, waardoor (krappe) meerderheden alleen te realiseren zijn door coalities tussen minimaal vier partijen. Bovendien hebben sommige partijen anderen expliciet uitgesloten terwijl andere zichzelf eigenlijk al bij voorbaat uitsloten door nogal stringente eisen te stellen ten aanzien van bepaalde beleidspunten; dit betreft met name de PVV, 50-Plus en de SP.

In dit rapport onderzoeken wij drie coalitieakkoorden, die nog het meest voor de hand liggen, namelijk:

- 'Rechts', bestaande uit VVD, CDA, CU en D66, met een nipte meerderheid van 76 zetels in de Tweede Kamer
- 'Links', bestaande uit SP, GL, PvdA, D66, CU en CDA met een meerderheid van 80 zetels in de Tweede Kamer
- 'Breed', bestaande uit VVD, CDA, D66 en Groen Links met een meerderheid van 85 zetels in de Tweede Kamer

Mocht geen van deze coalities te realiseren zijn, dan zullen wij aan het begin van onderhandelingen over minderheidscoalities voorspellingen doen en daarbij te verwachte regeerakkoorden publiceren.

Hieronder geven wij eerst een samenvatting van de verwachte regeerakkoorden van de drie coalities op de 11 belangrijkste beslispunten. Daarna gaan wij in op de vraag welke partij daarbij het beste resultaat haalt. Bovendien kunnen we zien welke coalitie voor een partij het meeste oplevert, als zo'n partij in meerdere coalities voorkomt.

³ *Decide* is een dochter van de *dutch* group

Omschrijving van coalitie uitkomsten			
Beslispunten	Rechts	Links	Breed
AOW-leeftijd	Huidige systeem met individuele keuze voor latere ingang	Vanaf 65 mag maar met korting	Huidige systeem met individuele keuze voor latere ingang
Europa	Meer Europees beleid maar geen federalisme	Kerntaken versterken en geen Europees leger	Meer Europees beleid maar geen federalisme
Vreemdelingenbeleid	Status quo handhaven	Humaner beleid inzake vluchtelingen met kinderpardon	Strengere eisen gezinshereniging; terugzenden mogelijk tot 7 jaar in aankomst
Werk en zekerheid gezien vanuit werknemer	Ontslagrecht versoepelen; geen verplichte verzekering voor zzp'ers	Ontslag handhaven; verplichte verzekering voor zzp'ers	Ontslagrecht versoepelen; geen verplichte verzekering voor zzp'ers
Marktwerking zorg	Meer markt (privaat kapitaal) met handhaving huidig eigen risico	Marktwerking terugdraaien, centrale administratie, zorgverzekeraars aanvullend	Status quo handhaven
Defensie-uitgaven verhogen in M-euro's	2.04	2.09	2.03
Milieubelasting verhogen in M-euro's	4.20	8.14	10.15
Milieu-uitgaven verhogen in M-euro's	0.49	2.35	2.28
Nivelleringseffecten van inkomenspolitiek op Gini-index	1.93	-7.66	1.56
Reductie omvang gaswinning in 2021	2.47	10.54	10.00
Extra onderwijsuitgaven in M-euro's	3.71	3.80	3.68

Betekenis van de waarden op de elf beslispunten⁴

Zoals we hierboven bij de verbale omschrijving van de coalitie uitkomsten zien, zijn er twee soorten beslispunten.

Op de eerste vijf beslispunten zijn de alternatieve standpunten op een schaal van 0 tot 100 geplaatst door experts, waaronder Paul Lucardie, voormalig medewerker van het Documentatie Centrum Nederlandse Politieke Partijen. De schalen zijn zo geconstrueerd dat de hoogste score op vier van de vijf beslispunten een links beleid vertegenwoordigt en een lage score een rechts beleid. Bij het beslispunt Europa is dat laatste niet goed mogelijk omdat zowel extreemlinks (SP) als extreemrechts (PVV) een hoge waarde daarop heeft. Voor Europa impliceert een lage score een positie die Europa versterkt en de score 100 het PVV-standpunt om de Europese Unie en de euro te verlaten.

Op vijf andere beslispunten zijn de waarden bepaald op basis van de doorrekening van de verkiezingsprogramma's door het Centraal Bureau voor de Statistiek. Deze waarden zijn dus numeriek. Ook het beslispunt over de vermindering van de gaswinning in Groningen kon numeriek worden bepaald, maar nu vanuit de verkiezingsprogramma's.

De gebruikte schalen voor de eerste vijf beslispunten zijn als volgt gedefinieerd:

Voor AOW-leeftijd:

- 0 Huidige systeem met individuele keuze voor latere ingang
- 25 Huidige systeem handhaven: verbinden aan levensverwachting
- 50 Beperkte keuze voor eerder of later met financiële consequenties
- 75 Vanaf 65 mag maar met korting
- 100 Terug naar 65 jaar

Voor Europa:

- 0 Streven naar een federaal Europa
- 5 Meer bevoegdheden Europees Parlement en Europees leger
- 30 Meer Europees beleid maar geen federalisme
- 40 Kerntaken versterken en geen Europees leger
- 50 Status quo: huidig Europees beleid
- 75 Europese Commissie meer uitvoerend, Europees Parlement minder bevoegdheden en eventueel Nederland uit de Euro
- 100 Uittreden uit Europese Unie en uit de Euro

Voor vreemdelingenbeleid:

- 0 Grenzen dicht; geen asielzoekers en geen immigranten uit Islamitische landen
- 20 Geen kinderpardon; illegaal verblijf strafbaar
- 30 Strengere eisen gezinshereniging; terugzenden mogelijk tot 7 jaar na aankomst
- 50 Status quo
- 70 Humaner beleid inzake vluchtelingen met kinderpardon
- 100 Verblijfstatus automatisch als terugkeer onmogelijk is en ruim kinderpardon

⁴ Zie voor de volledige gegevens Bijlage 2

Werk en zekerheid gezien vanuit de werknemer

- 0 Ontslagrecht versoepelen, geen verplichte verzekering voor zzp'ers
- 20 Ontslagrecht versoepelen; verplichte verzekering voor zzp'ers
- 40 Status quo handhaven; geen verplichte verzekering
- 70 Ontslagregeling handhaven; verplichte verzekering voor zzp'ers
- 90 Collectieve verzekering voor zzp'ers verplicht en hogere ww-premie voor flexwerkers
- 100 Collectieve verzekering voor zzp-ers verplicht; hogere ww-premie; hogere ontslagvergoeding

Marktwerking in de zorg

- 0 Meer markt (privaat kapitaal) met handhaving huidig eigen risico
- 20 Privaat kapitaal mag investeren
- 30 Status quo
- 60 Minder marktwerking, minder polissen en minder macht zorgverzekeraars
- 80 Zorgverzekeraars worden zorginstellingen zonder winstoogmerk, meer regulering
- 90 Marktwerking terugdraaien, centrale administratie, zorgverzekeraars aanvullend
- 100 Nationaal zorgstelsel zonder eigen risico

Hieronder volgen eerst de voorspellingen van de coalitie uitkomsten op de vijf intervalschalen als punten op de schaal van 0 tot 100. Daaruit blijkt dat er met name grote beleidsverschillen bestaan tussen de linkse coalitie en de twee andere coalities inzake het beleid rond de AOW-leeftijd, werk en zekerheid en marktwerking in de zorg. Deze verschillen komen nog eens goed naar voren in de daaropvolgende grafiek.

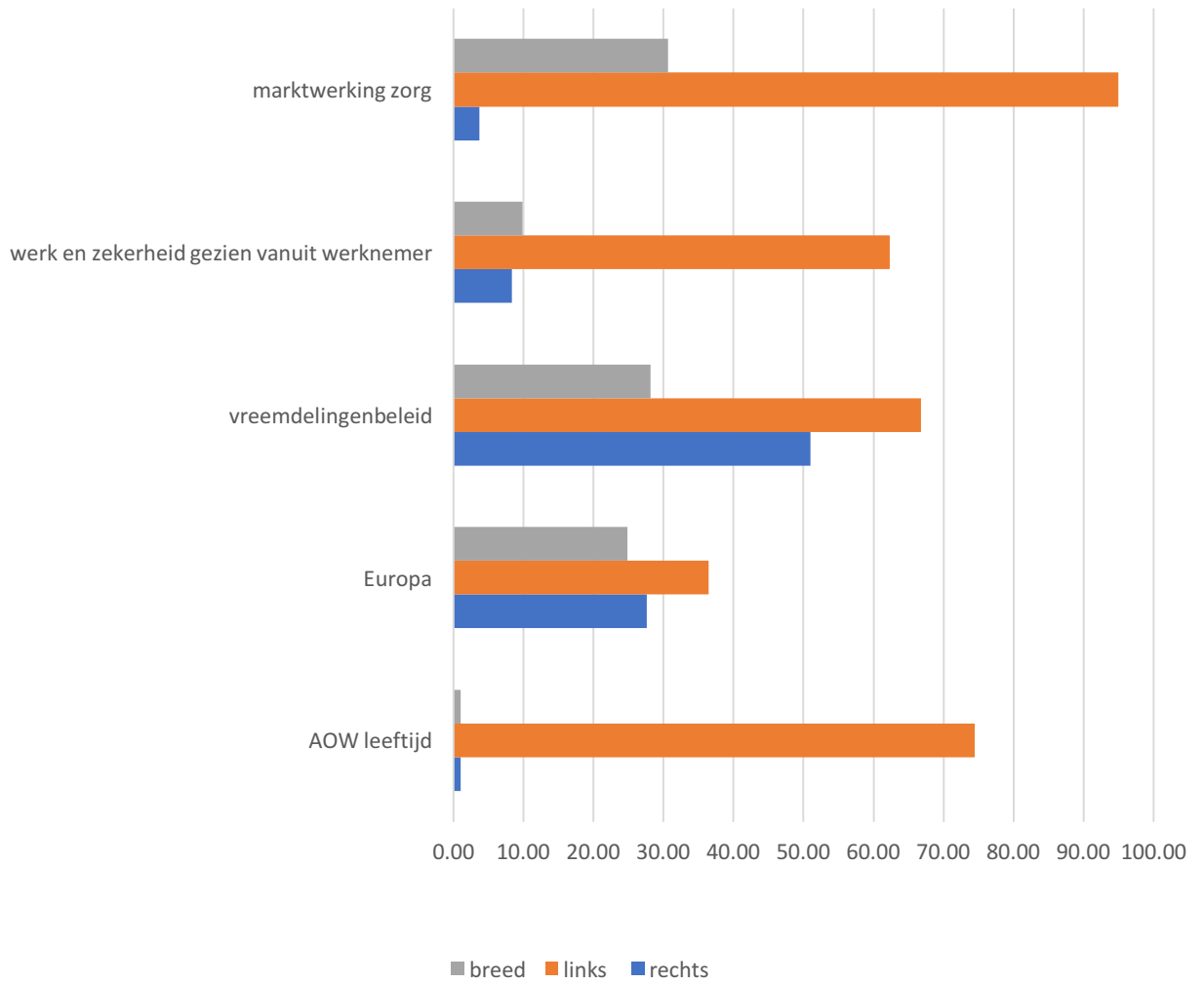
De verschillen tussen de rechtse coalitie en de brede zijn veel kleiner. Zij zijn nog het grootste voor de beslispunten marktwerking zorg en het vreemdelingenbeleid.

De voorspellingen van de coalitie uitkomsten op beslispunten, gemeten als intervalschalen van 0 tot 100:

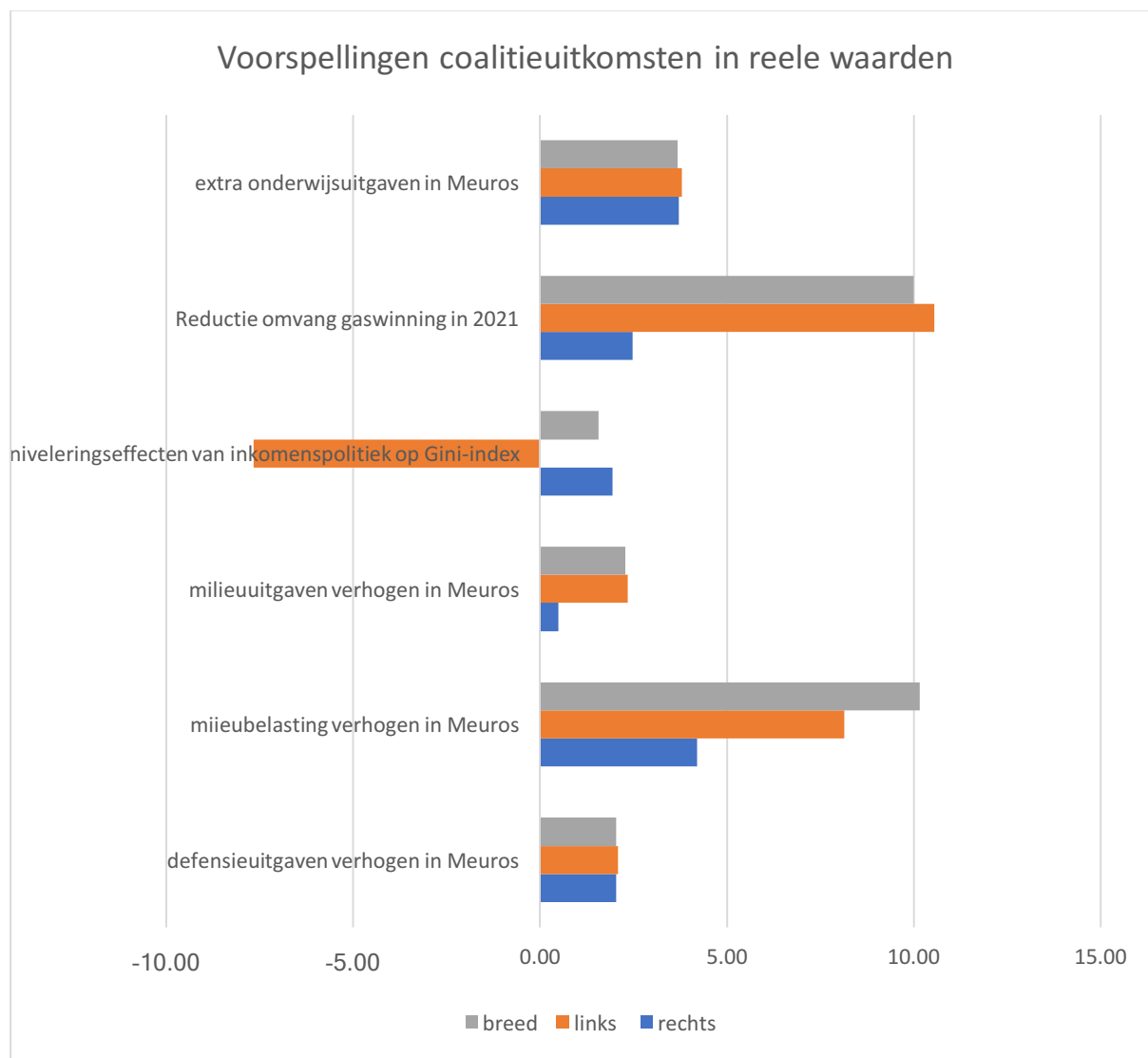
	Rechts	Links	Breed
AOW-leeftijd	1.02	74.41	1.04
Europa	27.58	36.44	24.82
Vreemdelingenbeleid	50.98	66.81	28.14
Werk en zekerheid gezien vanuit werknemer	8.35	62.30	9.82
Marktwerking zorg	3.72	94.94	30.68

Voorspellingen coalitieuitkomsten intervalschalen (0-100)

De voorspellingen van de drie coalitie uitkomsten op de zes numerieke beslispunten zijn hierboven al gegeven op pagina 3 en nog eens hieronder in een grafiek. Met betrekking tot de extra uitgaven voor onderwijs- en defensie bestaan nauwelijks verschillen tussen de drie coalities. Daarentegen zal een linkse coalitie resulteren in een grote nivellering van inkomens tegenover een kleine toename van de denivellering bij Rechts en Breed. Voor de omvang van de vermindering van de gaswinning en de milieubelasting zal het beleid van Breed meer lijken op dat van Links dan van Rechts.

Winnaars en verliezers in de coalities

Voor elk beslispunt kunnen we niet alleen een voorspelling maken van de verwachte uitkomst, maar ook nagaan hoe ver die verwachte uitkomst afligt van het partijstandpunt van elke aan de coalitie deelnemende partij. Een grote afstand is voor een partij erger bij

beslispunten waar deze partij een groter belang aan hecht dan bij beslispunten die zij minder zwaar weegt. Daarom wegen wij de afstanden met het belang dat die partij hecht aan de verschillende beslispunten. Wanneer we dat over alle beslispunten bij elkaar optellen, krijgen wij een indicatie in hoeverre de concessies over en weer evenredig over de partijen verdeeld zijn.

Wanneer een partij in meer coalities zit, kunnen we zo bovendien een impressie krijgen welke coalitie haar voorkeur zou moeten hebben, gegeven de verwachte uitkomsten van de coalitieakkoorden.

Uit deze analyses kunnen wij het volgende concluderen:

1. De Rechtse coalitie leidt tot een ongeveer gelijke verdeling van verliezen over de drie grote partijen daarin, maar weet de Christen Unie weet minder van haar beleid daarin te realiseren dan de andere partijen. Dit is een direct gevolg van de geringe omvang van de Christen Unie ten opzichte van de andere drie partijen.
2. Ook in de Linkse coalitie zijn de nutsverliezen mooi gelijkelijk verdeeld over de partijen. Het meest weet de Partij van de Arbeid nog binnen te halen als gevolg van haar middenpositie tussen enerzijds de andere linkse partijen en anderzijds de overige drie partijen.
3. Bij de coalitie Breed weet Groen Links minder binnen te halen dan de drie andere partijen, staande voor een fundamenteel ander beleid dan de andere drie partijen op een aantal beslispunten.
4. D66 en CDA zijn noodzakelijke partners in alle drie coalities. Voor beide partijen geldt dat coalitie Rechts substantieel aantrekkelijker is dan Links en Breed. Het zal niet verbazen dat Groen Links een beter onderhandelingsresultaat krijgt in Links dan in Breed en dus Links zal prefereren. Voor de VVD geldt dat juist voor Rechts boven Breed.

Concluderend kunnen we dan ook stellen dat de coalitie Rechts minder nutsverlies oplevert dan Breed voor de drie partijen die in beide coalities zitten. Daar staat tegenover dat er een stabielere meerderheid is dan bij Rechts. Omdat de VVD de grootste partij is zullen deze coalities eerst worden onderzocht voordat Links zal worden onderzocht. Mislukt die laatste ook, dan is een minderheidskabinet de last resort.

Gemiddelde afstanden van de partijstandpunten ten opzichte van de voorspelde uitkomsten voor elke coalitie, gewogen met het belang dat partijen aan elk beslistpunt hecht			
Partij	Rechts	Links	Breed
SP		19	
GL		20	29
PvdA		16	
D66	10	22	21
CU	19	21	
CDA	12	23	18
VVD	13		22

Winst- en verliespunten voor D66 en CDA in de drie coalities

Zoals we hierboven hebben gezien, zijn D66 en het CDA noodzakelijke coalitiepartners in alle drie coalities Rechts, Links en Breed. Daarnaast hebben wij laten zien dat zij hun beleid het beste kunnen realiseren in de coalitie Rechts. Blijft de vraag welke beslispunten zij vooral binnen halen in die coalitie en of dat andere beslispunten zijn dan in de coalities Links en Breed.

Beide partijen weten één besispunt **in alle drie coalities** naar zich toe te trekken. Voor D66 is dat het besispunt extra onderwijsuitgaven, hetgeen in alle drie coalities leidt tot een groot nutsverlies voor het CDA. Voor het CDA is dat het besispunt extra defensie-uitgaven, hetgeen D66 een groter nutsverlies oplevert, maar minder groot dan het nutsverlies van de het CDA voor de extra onderwijsuitgaven.

Zeer opvallend is verder dat het CDA **in Rechts** 8 van de 11 beslispunten naar zich toe weet te trekken. De uitzonderingen zijn AOW-leeftijd, Marktwerking zorg en verhoging onderwijsuitgaven. Voor D66 is dat het geval voor 7 van de 11 beslispunten. De uitzonderingen zijn AOW-leeftijd, Europa, extra defensie-uitgaven en nivellerings-effecten inkomensbeleid.

In **Links** en **Breed** weten beide partijen aanzienlijk minder beslispunten binnen te halen. D66 weet in beide coalities maar drie beslispunten binnen te halen, het CDA drie in Breed en slechts twee in Links. Details zijn te vinden in bijlage 1.

Bijlage 1

Nutsverlies D66 en CDA per beslispunt	D66			CDA		
	Rechts	Links	Breed	Rechts	Links	Breed
AOW-leeftijd	24	9	24	14	26	14
Europa	22	28	21	9	4	16
Vreemdelingenbeleid	10	4	22	10	21	11
Werk en zekerheid gezien vanuit werknemer	1	37	11	8	24	8
Marktwerving zorg	10	43	9	34	19	19
Defensie-uitgaven verhogen in M-euro's	20	20	20	2	1	2
Milieubelasting verhogen in M-euro's	5	20	47	10	19	12
Milieu-uitgaven verhogen in M-euro's	3	41	44	0	29	29
Nivellerings-effecten van inkomenspolitiek op Gini-index	15	24	10	6	31	5
Reductie omvang gaswinning in 2021	1	17	19	2	32	30
Extra onderwijsuitgaven in M-euro's	2	3	4	46	46	47
Gemiddeld verlies	10	22	21	13	23	18

Bijlage 2: Partijstandpunten en belang

Partij	Beslispunt	Positie	Belang
50-Plus	AOW-leeftijd	100	100
50-Plus	Defensie-uitgaven verhogen	0	20
50-Plus	Europa	40	30
50-Plus	Extra onderwijs uitgaven	1	30
50-Plus	Groningsgas	3	30
50-Plus	Marktwerving zorg	90	90
50-Plus	Milieu-uitgaven verhogen	0	40
50-Plus	Milieubelasting verhogen	0	40
50-Plus	Nivelleringseffecten	0	70
50-Plus	Vreemdelingenbeleid	40	60
50-Plus	Werk en zekerheid	40	50
CDA	AOW-leeftijd	25	60
CDA	Defensie-uitgaven verhogen	2.1	90
CDA	Europa	40	70
CDA	Extra onderwijs uitgaven	0.2	50
CDA	Groningsgas	3	55
CDA	Marktwerving zorg	60	60
CDA	Milieu-uitgaven verhogen	0.5	40
CDA	Milieubelasting verhogen	-0.5	40
CDA	Nivelleringseffecten	0.4	65
CDA	Vreemdelingenbeleid	40	90
CDA	Werk en zekerheid	20	65
CU	AOW-leeftijd	25	40
CU	Defensie-uitgaven verhogen	2	85
CU	Europa	75	60
CU	Extra onderwijs uitgaven	0.6	50
CU	Groningsgas	5	40
CU	Marktwerving zorg	60	70
CU	Milieu-uitgaven verhogen	0.8	70
CU	Milieubelasting verhogen	4.9	80
CU	Nivelleringseffecten	-1.1	60
CU	Vreemdelingenbeleid	90	90
CU	Werk en zekerheid	70	50
D66	AOW-leeftijd	50	50
D66	Defensie-uitgaven verhogen	0.5	40
D66	Europa	0	80
D66	Extra onderwijs uitgaven	3.8	90
D66	Groningsgas	3	30
D66	Marktwerving zorg	20	60
D66	Milieu-uitgaven verhogen	0.6	60
D66	Milieubelasting verhogen	2.8	70

D66	Nivellerings-effecten	-1.7	70
D66	Vreemdelingenbeleid	70	55
D66	Werk en zekerheid	10	80
GL	AOW-leeftijd	0	40
GL	Defensie-uitgaven verhogen	0	30
GL	Europa	5	60
GL	Extra onderwijs uitgaven	2.8	60
GL	Groningsgas	12	75
GL	Marktwerking zorg	80	75
GL	Milieu-uitgaven verhogen	2.4	90
GL	Milieubelasting verhogen	18	90
GL	Nivellerings-effecten	-6	80
GL	Vreemdelingenbeleid	100	70
GL	Werk en zekerheid	90	80
PvdA	AOW-leeftijd	75	50
PvdA	Defensie-uitgaven verhogen	0.4	40
PvdA	Europa	30	70
PvdA	Extra onderwijs uitgaven	2.6	60
PvdA	Groningsgas	5	50
PvdA	Marktwerking zorg	60	75
PvdA	Milieu-uitgaven verhogen	1	60
PvdA	Milieubelasting verhogen	5	70
PvdA	Nivellerings-effecten	-5.7	85
PvdA	Vreemdelingenbeleid	70	65
PvdA	Werk en zekerheid	90	90
PvdD	AOW-leeftijd	75	30
PvdD	Defensie-uitgaven verhogen	0	20
PvdD	Europa	75	60
PvdD	Extra onderwijs uitgaven	2	40
PvdD	Groningsgas	12	80
PvdD	Marktwerking zorg	100	70
PvdD	Milieu-uitgaven verhogen	2.4	90
PvdD	Milieubelasting verhogen	18	90
PvdD	Nivellerings-effecten	-6	40
PvdD	Vreemdelingenbeleid	90	70
PvdD	Werk en zekerheid	50	50
PVV	AOW-leeftijd	100	70
PVV	Defensie-uitgaven verhogen	1.5	50
PVV	Europa	100	100
PVV	Extra onderwijs uitgaven	0	40
PVV	Groningsgas	5	50
PVV	Marktwerking zorg	30	60
PVV	Milieu-uitgaven verhogen	0	60
PVV	Milieubelasting verhogen	-0.5	60
PVV	Nivellerings-effecten	-1.1	30

PVV	Vreemdelingenbeleid	0	100
PVV	Werk en zekerheid	10	50
SGP	AOW-leeftijd	25	50
SGP	Defensie-uitgaven verhogen	3	90
SGP	Europa	75	70
SGP	Extra onderwijs uitgaven	0.2	50
SGP	Groningsgas	0	30
SGP	Marktwerving zorg	30	60
SGP	Milieu-uitgaven verhogen	0.3	60
SGP	Milieubelasting verhogen	5.3	70
SGP	Nivellerings-effecten	0	65
SGP	Vreemdelingenbeleid	30	80
SGP	Werk en zekerheid	10	40
SP	AOW-leeftijd	100	70
SP	Defensie-uitgaven verhogen	-1	30
SP	Europa	75	50
SP	Extra onderwijs uitgaven	1.2	30
SP	Groningsgas	12	60
SP	Marktwerving zorg	100	100
SP	Milieu-uitgaven verhogen	1	50
SP	Milieubelasting verhogen	8.5	60
SP	Nivellerings-effecten	-14.4	80
SP	Vreemdelingenbeleid	70	50
SP	Werk en zekerheid	100	80
VVD	AOW-leeftijd	0	80
VVD	Defensie-uitgaven verhogen	1	70
VVD	Europa	50	40
VVD	Extra onderwijs uitgaven	0.1	50
VVD	Groningsgas	0	50
VVD	Marktwerving zorg	0	70
VVD	Milieu-uitgaven verhogen	0	60
VVD	Milieubelasting verhogen	-0.2	60
VVD	Nivellerings-effecten	2.1	95
VVD	Vreemdelingenbeleid	20	75
VVD	Werk en zekerheid	0	80